

ANG GINSUGURAN SANG KALAUT

Sa madamu nga mga painoino, ang gintunaan sang sala kag ang kabangdanan sang iya pagtuaw amo ang ginagikanan sang daku nga kalibug.

S A MADAMU nga mga painoino, ang gintunaan sang sala kag ang kabangdanan sang iya pagtuaw amo ang ginagikanan sang daku nga kalibug. Nakit-an nila ang buhat sang kalautan, upod sang iya makangilidlis nga patubas sang pagkailo kag sang kalaglagan, kag nagapalamangkot sila kon paano ang pagtuaw sini nga tanan sa idalum sang pagkamakagagahum kag isa nga walay katubtuban sa kaalam, sa gahum, kag sa paghigugma. Yari ang isa ka tinago nga dili sila makakita sing kasaysayan. Kag sa ila walay kapag-onan kag pangduhaduha, nabulag sila sa mga kamatooran nga pinahayag sing maathag sa mga polong sang Dios, kag kinahanglan sa kaluwasan. May yara nga sa ila pagpamangkot nahanungud sang pagtuaw sang sala nagtinguha sa pagusisa sadtong wala ginpahayag sang Dios; busa wala sila sing nakita nga lubad sang ila mga kaiwatan; kag ini sila dinaldal sa pagpangduhaduha kag pagpangita sing sayup, kag gamiton ini subung nga kabangdanan sa pagsikway sang polong sang Balaan nga Kasulatan. Wala sapayan, may yara man nga iban nga kinabus sa paghangup sing naga-kaigo sang daku nga palaligban sang kalautan, tungud sang kamatooran nga ang pinalatonlaton kag ang sayup nga pagsaysay nagpadulum sang mga pagtolon-an sang Biblia nahanungud sang karakter sang Dios, sang kinau-gali sang Iya pagbulut-an, kag sang palatukuran sang Iya pag-alima sang sala.

Dili gid mahimo ang pagsaysay sang gintunaan sang sala agud sa paghatag sing katarungan sang iya pagtuaw. Apang may igo kita nga hangpon nahanungud sang gintunaan kag sang katapusan nga pagaabutan sang sala, agud mapahayag sing bug-os ang pagkamatarung kag pagkamahigugma sang Dios sa tanan Niya nga pag-alima sang kalautan. Wala na sing gintudlo nga labi kaathag sa Kasulatan sang sa kamatooran nga ang Dios dili amo ang may salabon sang pagsulud sang sala; nga wala sing lugus nga pagkuha sang langiton nga bugay; wala sing nakulang sa langiton nga pagbulut-an, nga naghatag sing kahigayonan sa pagbangon sang rebok. Ang sala nagaabut sa wala sing paaman, nga wala sing katarungatu nga mahatag sa iya pagpahayag. Indi sia mahangpan, kag dili sia masaysay; ang pagpamalibad sa iya amo ang pag-apin sa iya. Kon may balibad nga makita para sa iya, okon mapahayag ang kabangdanan sang iya pagtuaw, magautant sia nga mangin sala. Ang aton lamang kasaysayan sang sala amo yadtong nahatag sa polong sang Dios; amo sia "ang paglapas sang kasogoon";¹ amo sia ang kapahayagan sang palatukuran nga nagaaway batok sa daku nga kasogoon sang gugma nga amo ang sadsaran sang langiton nga pagbulut-an.

Sa wala pa ang pagsulud sang kalautan, may yara nga paghidaet kag kalipay sa bug-os nga uniberso. Ang tanan himpit sa ila pagsunod sa kabubut-on sang Manunuga. Ang paghigugma sa Dios amo ang mataas, kag ang paghigugma sa isa kag isa wala sing pinasulabi. Si Kristo nga Polong, nga amo lamang ang bugtong sang Dios, nangin kaupod sang walay katubtuban nga Ainay—isa sa kinaugali, karakter, kag sa katuyuan—Sia amo lamang sa tanan nga uniberso ang makasulud sa kasapulanan kag sa mga tinutuyo sang Dios. Bangud sa kay Kristo, ang Amay nagpanghikot sa pagpanuga sang tanan nga la-

ngitnon nga mga tinuga. "Kay sa Iya gintuga ang tanan nga mga butang sa mga langit . . . bisan mga lingkoran nga harianon, bisan nga kaginooan, bisan mga kapanoan, bisan mga kagamhanan;"² kag ang bug-os nga langit nagapasakup sa kay Kristo, sing subung sang ila pagpasakup sa Amay.

Kay ang kasogoon sang paghigugma amo ang palatukuran sang pagbulut-an sang Dios, ang kalipayan sang tanan nga mga gintuga nagasandig sa ila himpit nga pagsunod sa iya daku nga palatukuran sang katarungan. Ang Dios nagahandum gikan sa tanan Niya nga mga tinuga sang pag-alagad sa gugma—ang pagtahud nga nagikan sa Iya sang pag-alagad nga nagikan sa kabubut-on.

Apang may isa nga nagpili sa pagbaliskad sini nga kahilwayan. Ang sala nagsugud sa sadtong, madason kay Kristo, amo ang ginpadunggan sing labi sang Dios, kag nagatindug nga labing mataas sa gahum kag himaya sa tunga sang mga pumuluyo sa langit. Sa wala pa ang iya pagkahulog, si Lucifer amo ang nahauna nga kerubin nga manugtabon, balaan kag walay dagta. "Amo ining ginasilang sang Ginoo nga si Jehoba: Ikaw nagbutang sing pat-in sa kahimpitan, puno ikaw sing kaalam kag himpit sa kagayon. Sa Eden, sa katamnan sang Dios, didto ikaw: ang tanan nga bagay sang bato nga malalahan nagtabon sa imo." "Isa ka kerubin ikaw nga hinaplas, ang isa ka manugtabon. Gintukud Ko ikaw, didto ka sa balaan nga bukid sang Dios; sa tunga sang mga bato nga kalayo naglakat ka. Himpit ka sa tanan mo nga mga dalanon, kutub sang adlaw nga gintuga ka tubtub nga ang kalautan nakita sa imo."³

Si Lucifer makapabilin unta nga nahamut-an sang Dios, nga ginahigugma kag pinadunggan sang tanan nga mga kadam-an nga mga manugtanda, nga nagagamit sang iya halangdon nga gahum sa pagpakamaayo sa iban kag sa paghimaya sang iya Magbubuhat. Apang, ang siling sang manalagna, "Naginatinaastaason ang imo tagiposoon bangud sang imo kagayon; gindunot mo ang imo kaalam bangud sang imo kasilaw."⁴ Sing amat-amat si Lucifer naguhupit sing handum sa pagpataastaas sang kaugalingon. "Ginhimo mo ang imo tagiposoon subung sang tagiposoon sang Dios." "Kag ikaw, ikaw nagasilang, magasaka ako sa langit, pagabayawon ko ang lingkoran nga harianon sa ibabaw sang mga kabitooan sang Dios; kag sa bukid sang pakigkitaan magalingkod ako. . . . Sa ibabaw sang kataason sang mga panganud magasaka ako; kag magapakaangay ako sa Labing Mataas."⁵ Sa baylo sang paghimo sa Dios nga amo ang labing labaw sa paghigugma kag pagpasakup sang Iya mga tinuga, gintinguhan ni Lucifer ang pagdaug sa ila sa pag-alagad kag pagsimba sa iya kaugalingon. Kag sa kaibug sang kadunggan nga ginhatag sang walay katubtuban nga Amay sa Iya Anak, ining punoan sang mga manugtanda naghandum sa pagsaka sa kagamhanan nga si Kristo amo lamang ang may katarungan sa paghikot.

Ang bug-os nga langit nagkalipay sa pagbaton sang himaya sang Manunuga kag sa pagpakita sang Iya pagdayaw. Kag sang ginapasidungan sing subung ang Dios,

ang tanan nanginpaghidaet kag kalipay. Apang ang libagon nga tingug nagbungkag sang langitnon nga mga pagsinundanay. Ang pagalagad kag ang pagpataastaas sang kaugalingon nga batok sa plano sang Manunuga, nagpukaw sang balatayagon sang kalautan sa mga painoino nga sa ila ang himaya sang Dios labing mataas. Ang langitnon nga konsilyo nagoloolo sa kay Lucifer. Ang Anak sang Dios nagpahayag sa atubangan niya sang kadaku, sang kaayo, kag sang katarung sang Manunuga, kag sang balaan, dili maliwan nga kinaugali sang Iya kasogoon. Ang Dios sa Iya kaugalingon nagtukud sang kasogoon sa langit; kag sa pagpalayo sa Iya, si Lucifer magapakahuya sa iya magbubuhay, kag magahatag kaglaglagan sa iya kaugalingon. Apang ang pagpaandan nga ginhatag sa walay katububan nga gugina kag kalooy, nagpukaw lamang sang espiritu nga mabinatokon. Si Lucifer nagtugut sang kahisa sa kay Kristo sa pagdaug sa iya, kag nagdugang pagid ang iya katig-a.

Sang bumiya sia sang iya duug sa atubangan sang Dios, si Lucifer naglakat sa pagpalapta sang espiritu sang pagkadikontento sa tunga sang mga manugtunda. Sa labing tagu nga paghikot, nga ginlikman niya sing pila kadag-on ang iya matuud nga katuyuan sa idalung sang pagpahayag nga matinahoron sa Dios, nagtinguha sia sa pagpatubu sang kalas-ay sa kasogoon sang Dios nga nagagahum sang langitnon nga mga tinuga, nga nagapasoni nga nagabutang sila sang dili ginakinahanglan nga latid. Tungud kay ang ila kinaugali mga balaan, iya ginsiling nga ang manugtunda dapat sa pagtuman sang ginasogo sang ila kaugalingon nga kabut-on. Nagtinguha sia sa pagtuga sing kaawa para sa iya kaugalingon, bangud sa pagpahayag nga dili matarung ang ginahimo sang Dios sa iya sa paghatag sang mataas nga kadungangan sa kay Kristo. Iya nga ginsiling nga sa iya pagtinguha sa pagdangat sang mataas nga gahum kag dungug, wala sia nagatuyo sa pagpataastaas sang iya kaugalingon, kondi nga nagatinguha sia sa pagkuha sing kahilwayan para sa tanan nga mga pumuluoy sa langit, agud nga sa sini nga bagay madangat nila ang labi pa kataas nga kahintangan sang pagkabuhi.

Ang Dios, sa Iya daku nga kalooy, nagpailub sing madugay sa kay Lucifer. Wala sia gilayon pag-isikway gikan sa iya mataas nga pulungkoan sang nahatuna niya nga paghuput sang espiritu sang pagkadikontento, bisan pa sang iya na pagugud sa pagpahayag sang butig nga iya ginaangkon sa atubangan sang mga masinulondon nga mga manugtunda. Ginpapuyo pa sia sing madugay sa langit. Sa liwan liwan gintanyagan sia sing kapatawaran, sa kondisyon nga maghinulsul sia kag magpasakup. Ang amo nga mga pagtinguha nga ang walay katububan nga gugma amo lamang ang makahimo, ginbuhay sa pagpatalupangud sa iya sang iya sayup. Ang espiritu sang pagkadikontento wala gid anay makilala sang una sa langit. Sa ginsuguran si Lucifer sa iya kaugalingon wala makahibalo kon diin sia ginadaldal sina nga espiritu; wala sia makahangup sang matuud nga kinaugali sang iya balatayagon. Apang tungud kay ang iya pagkadikontento namatud-an nga wala sing kabangdanan, si Lucifer nagpati nga yara sia sa sayup, nga ang ginaangkon sang langit matarung, kag nga dapat niya nga pagkilalalon sila subung nga amo sa atubangan sang bug-os nga langit. Kon iya nahimo ini, naluwus niya unta ang iya kaugalingon kag ang kadaman sang mga manugtunda. Wala pa niya sa sini nga tion masikway sing bug-os ang iya pagpasakup sa Dios. Bisan nga iya ginsikway ang iya buluhaton subung nga kerubin nga manugtuban, apang kon buut lang sia inagbalik sa Dios, nga iya kilalalon ang kaalam sang Manunuga, kag magmalipayon sa pag-ako sang lugar nga gintangdu sa iya sa daku nga plano sang Dios, nauli sia unta sa iya pala-

ngakoan. Apang ang bugal nagpugong sa iya sa pagpangugayan. Iya gin-apanin sang malig-on ang iya kaugalingon nga buhat, nga iya ginatindugan nga wala sia sing kinahanglan sa paghinulsul, kag ipanugyan sing bug-os ang iya kaugalingon, sa daku nga sumpunganay, batok sa iya Magbubuhay.

Ang bug-os nga gahum sang iya daku nga painoino sa karon nabuyok na sa pagpanghikot sing inga daya, sa pagkuha sang kaawa sang mga manugtunda nga yara sa idalung sang iya pagmandu. Bisin pa gani ang kamatooran nga si Kristo nagpaandam kag naglayag sa iya, iya nga ginbaliskad sa pagbulig sa iya mabudhion nga mga pahito. Sa mga manugtunda nga ang masinaligon nga paghigugma naghigot sa ila sing labing hapiit sa iya, ginpahayag ni Satanas nga ginhukman sia siug dili matarung, nga ang iya palangakuan wala pagtahora, kag ang iya kahilwayan ginlatidan. Sa pagpahayag sing sayup sang mga polong ni Kristo, nagpadayon sia sa hilum nga limbong kag sa tuho ng butig, kag isumbong ang Anak sang Dios tungud sa pagtinguha sa pagpakahuya sa iya sa atubangan sang mga pumuluoy sang langit. Nagtinguha man sia sa paghimo sing butig nga pahayag sa tunga niya kag sang masinulondon nga mga manugtunda. Ang tanan nga dili niya madayaan kag dili magbuylog sa iya, iya nga ginsumbong nga wala nagasapak sa mga kaayohan sang langitnon nga mga tinuga. Ang amo gid nga buhat nga iya ginlimo, iya nga ginapabangud sa sadtong nagpalabilin nga matuud sa Dios. Kag sa pagpabakud sang iya panumbong sang pagkadilimatungud nga ginahimo sang Dios sa iya, nagdangup sia sa mga polong kag mga buhat sang Manunuga kag ipahayag sila sing sayup. Tuyo niya ang pagpalibog sa mga manugtunda sa labing malalang nga mga katarungan nahanungud sang mga katuyuan sang Dios. Ang tanan nga butang nga mga mahapuy iya nga gintagu sa hilum, kag bangud sa mautihon nga pagbaliskad, nagbutang sia sing pangduhaduha sa labing maathag nga mga pinamolong ni Jehoba. Ang iya mataas nga palangakuan nga labing malapit ang iya kaangtanan sa langitnon nga pagdumala, naghatag sing daku nga kabaskug sa iya pagpahayag, kag madamu ang napilitan sa pagtingub sa iya sa pagrebok batok sa kagamhanan sang langit.

Ang Dios sa iya kaalam nagtugut sa kay Satanas sa pagpadayon sang iya buluhaton, tubtub nga ang espiritu nga wala sing gugma nagpaluto sang mabaskug nga rebok. Kinahanglan nga inapadaku sing bug-os ang iya plano, agud nga ang ila matuud nga kinaugali kag mga tinutuyo makita sang tanan. Si Lucifer, subung nga amo sia, ang hinaplas nga kerubin, ginbayaw sang mataas; ginhigugma sia sing daku sang langitnon nga mga tinuga, kag ang iya influensia sa ila mabaskug. Ang pagbulutan sang Dios nagasakup dili lamang sa mga pumuluoy sang langit, kondi man sang tanan nga mga kalibutan nga Iya gintuga; kag si Satanas naghunahuna nga kon madala niya ang mga manugtunda sa langit sa pagrebok, madala man niya ang iban nga mga kalibutan. Iya nga ginpahayag sang makinaadmanon ang butang nga naayon sa iya, nga gingamit ang mga butig kag daya sa pagtigayon sang iya mga tinutuyo. Ang iya gahum sa paglimbong tama kadaku kag bangud sa pagsaput sang iya kaugalingon sang saput sang kabutigan nakadaug sia sing bentaha. Bisin pa ang masinulondon nga mga manugtunda dili makahangup sing bug-os sang iya karakter, okon makakita kon sa diin nagapadolong ang iya pahito.

Si Satanas pinadungup sang mataas, kag kay ang tanan niya nga mga buhat ginisaputan sang tinago, hanti maiwat ang pagpahayag sa mga manugtunda sang matuud nga kinaugali sang iya buluhaton. Tubtub nga magtubu sia sing bug-os, ang sala dili magapahayag sang

iya pagkalaut. Sumugod niyan, wala sia sing duug sa uniberso sang Dios, kag ang mga balaan nga mga tinuga wala gid sing dinahumdahum sang iya kinaugali kag pagkalaut. Dili sila makahangup sang makangilidlis nga maabutan nga pagapatubason sa pagsikway sang langitnon nga kasogoon.

Si Satanas sa ginsuguran nagtago sang iya buhat sa idalumi sang pagpahayag nga sia masinulondon sa Dios. Nag-angkon sia nga nagatinguha sia sa pagpauswag sang kadunganan sang Dios, sa pagpalig-on sang Iya pagbulut-an, kag sang kaayohan sang tanan nga mga pumuluyo sa langit. Samtang nagapasulud sia sang pagkadikontento sa painoino sang mga manugtunda sa idalumi niya, iya ginpahayag sing makinaadmanon, nga nagapangita sia sa paghukas sang pagkadikontento. Sang iya pagpamilit nga ang mga pagbaylo dapat himoon sa pagsolondon kag sa mga kasogoon sang pagbulut-an sang Dios, ini ginhimo sa idalumi sang butig nga pagpamalibad nga ginakinahanglan sila agud sa pagpadayon sang paghiusa sa langit.

Sa Iya pag-alima sang sala, ang Dios inakagamit lamang sang katarungan kag kamatooran. Si Satanas sarang makagamit sang dili magamit sang Dios—ang pagganyat kag ang paglimbong. Nagtinguha sia sa paghimutug sang polong sang Dios, kag iya nga ginpahayag sing sayup ang Iya plano sa pagbulut-an sa atubangan sang mga manugtunda, nga iya ginaangkon nga ang Dios dili matarung sa paghimo sing mga kasogoon kag mga solondon sa mga pumuluyo sa langit; nga sa Iya pagkinahanglan sa mga tinuga Niya nga magpasakup kag magtuman sila sa Iya, nagatinguha lamang Sia sa pagpakataas sang Iya kaugalingon. Busa kinahanglan nga ipakita sa atubangan sang mga pumuluyo sa langit, subung man sa tanan nga mga kalibutan, nga ang pagbulut-an sang Dios matarung, kag ang Iya sogo himpit.

Wala sapayan nga ginatapatan nga dili na sia makapabilin sa langit, ang walay Katubtuban nga Kaalam wala pa maglaglag kay Satanas. Sanglit kay ang pag-alagad sa gugma amo lamang ang ginabotan sang Dios, ang pagpasakup sang Iya mga tinuga dapat nga magtungtung sa pagkilala sang Iya pagkatarung kag pagkamahigugmaon. Ang mga pumuluyo sa langit kag sang iban nga mga kalibutan, tungud kay dili nga handa sa paghangup sang kinaugali okon sang maabutan sang sala, wala pa man sadto makatalupangud sang pagkatarung kag kalooy sang Dios sa paglaglag sa kay Satanas. Kon abi nga gindula sia gilayon sa pagkabuhi, sila magaalagad sa Dios sa kahadluk, sa baylo sa gugma. Ang influensia sang manugdaya wala unta malaglag sing bug-os, ang espiritu sang rebok wala unta napanas sing himpit. Ang kalautan dapat tugutan sa paggulang. Tungud sa kaayohan sang uniberso sa walay katubtuban nga panag-on, si Satanas dapat sa pagpakita sing bug-os sang iya nga palatukuran, agud nga ang iya mga panumbong batok sa langitnon nga pagbulut-an makita sa ila matuud nga kapawa sang tanan nga mga tinuga, agud nga ang katarung kag ang kalooy sang Dios kag ang pagkadili maliwan sang Iya kasogoon mapahantang sa gihapon nga dili gid mapangduhaduhaan.

Ang pagrebok ni Satanas mangin-isa ka leksyon sa uniberso sa tanan nga panag-on nga palaabotan, isa ka dayon nga pamatuud sang kinaugali kag makahalangawa nga patubas sang sala. Ang pagpanghikot sang pagginahum ni Satanas, ang iya patubas sa mga tawo kag sa mga manugtunda, magapakita kon ano ang mabungang sang pagsikway sang langitnon nga kagambanan. Magapamatuud sia nga sa pagpadayon sang pagginahum sang Dios kag sang Iya kasogoon, nagasandig ang kaayohan sang tanan nga mga tinuga nga Iya ginhimo. Busa ang maragtas sining makangilidlis nga inagihan sa pagrebok mangin amo ang dayon nga bantay sa tanan nga mga balaan nga mga manugtunda, sa pagpugung sa ila

nga dili malibongan nahanungud sang kinaugali sang paglapas, sa pagluas sa ila gikan sa paghimo sing sala kag sa pag-antus sang iya silot.

Sing tingub, si Satanas kag ang iya mga kasoldadonan nagbutang sang pamasol sang ila pagrebok sing bug-os sa kay Kristo nga nagasiling nga kon wala sila pag-sawaya, wala sila untani magrebok. Busa sa ila katiga kag kakahas sa ila pagkadilimasinulondon, nga nagatinguha sa walay kapuslanan sa pagbungkag sang pagbulut-an sang Dios, apang nagapasipala sa pag siling nga wala sila sayup sa ila kaugalingon sang sila ang ginapigos sang gahum nga mapigohon, ang pangolo nga manugrebok kag ang tanan nga umalopin niya sa katapusan ginsobol gikan sa langit.

Ang amo man nga espiritu nga nanginkabangdanan sang rebok sa langit, amo man ang nagapabaskug sang rebok sa duta. Si Satanas nagapadayon sa mga tawo sang amo man nga mga padugi nga iya gingamit sa mga manugtunda. Ang iya espiritu sa karon nagahari sa mga inanak sang mga dili matinumanon. Subung sa iya, nagapangita sila sa pagbungkag sang gahum sang kasogoon sang Dios, kag nagasaad sa tawo sing kahilwayan bangud sa paglapas sang Iya mga ulumanon. Ang pag-sabdong sang sala sa gihapon nagapukaw sang espiritu sa pagdumut kag pagkamabinatokon. Sang madala sa painoino ang balita sang Dios sa pagpaandam, si Satanas nagtuytuy sa mga tawo sa pagpakamatarung sang ila kaugalingon, kag sa pagpangita sang kaawa sang iban sa ila sa pagpadayon sa sala. Sa baylo sang pagbolong sang ila mga sayup, nagpatubu sila sing kaakig batok sa manugsabdong, subung abi nga sia amo gid ang kabangdanan sang kaiwatan. Sumugod sa mga adlaw sang matarung nga si Abel tubtub sa aton panag-on, ina amo ang espiritu nga ginapakita sa sadtong magapangahas sa pagtagudili sang sala.

Apang ang Walay Katubtuban nga Dios sa Iya kaugalingon nagbantala sang Iya karakter: "Jehoba, Jehoba, Dios nga maloloy-on kag mahinuklogon, inanan sa kaakig, kag bugana sa kalooy kag sa kamatooran; nga nagatingana sing kalooy tubtub sa linibo ka kaliwatan, nga nagapatawad sang kalautan, kag sang pagkamalalison, kag sang sala, kag iya indi magkabig sa malalison nga walay sala." Sa pagtabug sa kay Satanas gikan sa langit, ang Dios nagbantala sang Iya katarungan, kag apinan ang dungug sang Iya lingkoran nga harianon. Apang sang nagpakasala ang tawo bangud sa pagpanugyan sa mga daya sining espiritu nga nagsikway sang palatukuran, ang Dios naghatag sing kasanangan sang Iya gugina bangud sa pagpanugyan sang Iya lamang bugtong nga Anak sa pagpanginmatay sa nahulog nga kaliwatan. Ang karakter sang Dios napahayag sa pagpanumbas. Ang labing Basukug nga pagbais sa krus nagapahayag sa bug-os nga uniberso nga ang dalanon sa sala nga ginpili ni Lucifer dili sa bisan ano nga bagay mapabangud sa pagbulut-an sang Dios.

Si Satanas amo ang nagbuyok sang kalibutan sa pagsikway sa kay Kristo. Ang punoan sang kalautan naggamit sang tanan niya nga gahum kag kahalang sa paglaglag kay Jesus; tungud kay iya nakita nga ang kalooy sang Manluluwas kag ang gugma, ang Iya kaawa kag ang Iya pagkamahinoklogon nagpahayag sa kalibutan sang karakter sang Dios. Si Satanas nagasumpung sa tanan nga matarung nga ginapakita sang Anak sang Dios, kag naggamit sa mga tawo subung nga iya mga galamiton sa pagpuno sang kabuhi sang Manluluwas sing mga alatuson kag kasubu. Ang limbong kag ang butig nga iya ginamit sa pagsablag sang buluhaton ni Jesus, ang dumut nga ginpahayag bangud sa mga inanak sang dili matinumanon, ang iya mapintas nga panumbong batok sa Iya, Sia nga ang Iya kabuhi amo ang isa nga wala maangayi sa

kaayo, tanan nagtubu gikan sa madalum nga pagtima-lus. Ang tinago nga kalayo sang kahisa kag mitalan nga handum, dumut kag pagtimalus, naglupok sa Kalbaryo batok sa Anak sang Dios, sang nagatamud ang bug-os nga langit sa talan-awon sa mahipus nga kahangawa.

Sang natapus ang daku nga pag-antus, si Kristo nag-saka sa kahitaasan, nga nagdumili sang pagsimba sang mga manugtunda tubtub nga napahayag Niya ang pa-ngabay, "Buot Ko, nga yalong nga gintugyan Mo sa Akon, kon dili. Ako, didto man sila katipod Nakon."⁶ Niyan sa dili masaysay nga gugina kag gahum nagbalik ang sabat gikan sa lingkoran nga harianon sang Amay, "Kag pagsimbahon Sia sang tanan nga mga manugtunda sang Dios."⁷ Wala sing isa ka dagta nga nabillin sa kay Jesus. Ang Iya pagpaubus natapus, ang Iya pag-antus nahimpit, nahatag sa Iya ang isa ka ngalan nga labaw sa tanan nga ngalan.

Karon ang sala ni Satanas nagpahayag nga wala sing balibad. Napakita niya ang iya matuud nga ugali subung nga butigon kag inamomomo. Nakita nga ang amo gid nga espiritu nga iya ginagahum sa mga anak sang tawo, nga yara sa idalum sang iya kagamhanan, iya unta napakita kon abi gintugutan sia sa paggahum sa mga pumuluyo sa langit. Iya nga gin-angkon nga ang paglapas sang kasoogan sang Dios magadala sing kahilwayan kag pagpakataas; apang nakit-an nga nagpatubas sia sang pag-ulipon kag kahuluy-an.

Ang butig nga mga sumbong ni Satanas batok sa dios-non nga karakter kag pagbulut-an, ginpahayag sa ila ma-tuud nga kapawa. Ginsumbong niya ang Dios nga nagati-nguha lamang sa pagpataas sang Iya kaugalingon sa Iya pagkinahanglan sang pagpasakup kag pagkamatinanon sang Iya nga tinuga, kag nagpahayag nga sang nagapatu-man gid ang Manunuga sang pagdunili sa kaugalingon gikan sa iban, Sia Iya wala nagdumili sa Iya kaugalingon kag wala man nagaantus. Karon nakit-an nga tungud sa kaluwasan sang nahulog kag makasasala nga katawohan, ang Gumalahum sang uniberso nakahimo sang labing daku nga pag-antus nga mahimo sang gugma; tungud kay "ginpasag-uli sang Dios ang kalibutan sa Iya kay Kristo."⁸ Nakit-an man, nga samtang si Lucifer nagbu-kas sang gawang sa pagpasulul sang sala, bangud sa iya handum sang dungug kag paggahum sang labaw, agud nga ang sala malaglag, si Kristo nagpaubus sang Iya kaugalingon, kag nagmatinumanon tubtub sa kamatayon.

Ang kamatayon ni Kristo amo ang katarungan tungud sa tawo nga dili inadaug. Ang silot sang kasoogan nahu-log sa Iya—Sia nga kaangay sang Dios, kag ang tawo hil-way sa pagbaton sang katarungan ni Kristo, kag bangud sa kabuhi sa pag-antus kag pagpaubus, magadaug sia sang gahum ni Satanas, subung nga nagdaug ang Anak sang Dios. Busa ang Dios inatarung, kag manugpamatarung sa tanan nga magtoo sa kay Jesus.

Apang dili lamang sa paghikot sang kaluwasan kag tawo nga nagkari si Kristo sa duta sa pag-antus kag sa pagpangimatay. Nagkari Sia sa "paghimo sang . . . kaso-goan nga daku" kag "halangdon."⁹ Dili lamang nga ang mga pumuluyo sini nga kalibutan magkabig sang kaso-goan subung nga kinahanglan kabigon; kondi nga isa-pakita sa tanan nga kalibutan sa uniberso nga ang kaso-goan sang Dios dili mabayohan. Kon ang iya ginaang-kon sarang masakway, niyan ang Anak sang Dios walay kinahanglan sa pagrugyan sang Iya kabuhi sa pagtumbas sang paglapas sa iya. Ang kamatayon ni Kristo naga-pamatuud nga ina dili maliwan. Kag ang pag-antus nga tungud sa iya ang gugma nga walay katapusan nagtulod

sa Amay kag Anak, agud nga inatubus ang mga makasa-sala, nagpahayag sa tanan nga uniberso—nga wala na, luwas sini nga plano sa pagtumbas ang sarang makahi-mo—nga ang katarungan kag ang kalooy amo ang sadsa-ran sang kasoogan kag pagbulut-an sang Dios.

Sa katapusan nga paghikot sang paghukom, makita nga wala sing ginabangdanan sang sala nga nagapabilin. Kon ang Hukom sang bug-os nga duta magapangayo sing sabat sa kay Satanas, "Nga nagrebok ikaw batok sa Akon, kag kawaton sa Akon ang mga sinakup sang Akon ginharian?" ang gintunaan sang kalautan dili makahatag sing balibad. Ang tagsatagsa ka baba pagapung-gan, kag ang bug-os nga kasoldadosan sang rebok dili makatingug.

Ang krus sa Kalbaryo, samtang nagapahayag nga ang kasoogan dili maliwan, nagabantala sa uniberso nga ang bayad sang sala amo ang kamatayon. Sa katapusan nga singgit sang Manluluwas, "Himpit na," ang agoniyas sa kamatayon ni Satanas ginbaging. Ang daku nga sumpo-nganay nga nagpadayon sing madugay niyan natapatan, kag ang katapusan nga pagpasan sang kalautan nalig-on. Ang Anak sang Dios nag-agi sa gawang sang lulubngan, agud nga, "tungud sang kamatayon paglaglagon Niya ang may gahum sa kamatayon, nga amo ang yawa."¹⁰ Ang handum ni Lucifer sa pagpataas sang Iya kaugalingon nagtuyuy sa iya sa pagsiling, "pagbayawon ko ang ling-koran nga harianon sa ibabaw sang mga kabitoonan sang Dios. . . . Magapakaangay ako sa Labing Mataas." Ang Dios nagsiling "Ginhimo Ko ikaw nga abo sa ibabaw sang duta, . . . kag wala ka na sa gilhapon."¹¹ Kon mag-abut "ang adlaw nga masingkal subung sang isa ka dap-pug, . . . ang tanan nga mga palabilihon, kag bisan sino-nga nagahimo sang kalainan mangin-alikabo; kag ang ad-law nga magaabut, magadabdab sa ila, siling ni Jehoba sang Sebaot, sa bagay nga indi magabilin sa ila bisan gamut bisan sang."¹²

Ang bug-os nga uniberso manginsaksi sa kinaugali kag patubas sang sala. Kag ang pagtapus sa iya sing bug-os, nga sa ginsuguran magadala sing kahadluk sa mga manugtunda kag kahuluy-an sa Dios, karon magapa-in sang Iya gugma kag magapalig-on sang Iya dungug sa atubangan sang uniberso sang mga tinuga nga nagaka-hamuut sa paghimo sang Iya kabubut-on, kag sa ila ta-giposoon yara ang Iya kasoogan. Dili nagid sa liwan magapakita ang kalautan. Ang siling sang polong sang Dios, "Ang kalisdanan indi inagatindug sing makaduha."¹³ Ang kasoogan sang Dios, nga ginpakaahuy-an ni Satanas subung nga singkaw sang kahilipnan, pagapaduggan subung nga kasoogan sang kahilwayan. Ang tinilawan kag naaprobahan nga mga tinuga dili nagid liwan mapaha-lin sa pagpasakup sa Sadlong ang Iya karakter napaha-yag sing bug-os sa atubangan nila subung nga dili ma-tungkad nga gugina kag walay katubuhan nga kaalam.

1. 1 Juan 3:4.

2. Kolosa 1:16.

3. Esekial 28:12-15, 17.

4. Esekial 28:6; Isai 14:13, 14.

5. Ezekeel 34:6, 7.

6. Juan 17:24.

7. Hebreinheo 1:6.

8. 2 Korinto 5:19.

9. Isai 42:21.

10. Hebreinheo 2:14.

11. Isai 14:13, 14; Esekial 28:18, 19.

12. Malakias 4:1.

13. Nahum 1:9.

FOR FURTHER INFORMATION AND LITERATURE PLEASE CONTACT:

You have just read all or most of **chapter 29** from the book, *The Great Controversy*, in the *Panayan Language*. This chapter, other chapters, and part of all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

PRINTED BY:

TRAIL GUIDES - BOX 300, ALTAMONT, TN 37301 USA

ANG IGLESIA SA ROMA

ANG PINADALA nga si Pablo sa iya ikaduha nga sulat sa mga taga-Tsalonika nagsiling nga ang adlaw ni Kristo dili magaabut, "kon indi sing una mag-abut ang pagkaholog, kag nga ikapahayag ang tawo sang sala, ang anak sang kapahamakan, nga nagasumpung, kag nagapakibabaw sa tanan nga ginatawag nga dios. kon nga ginasimba; (tubtub nga magalingkod sa simbahan sang Dios, nga nagapakadios."¹ Kag labut pa ang pinadala nagapaandam sa iya mga kauturan nga "ang tinago sang pagkatampalasan, nagapanghikot na."¹ Bisan pa sa sad-tong una nga mga dag-on nakit-an niya, nga nagapasulud sa iglesia, ang mga kasaypanan nga magaan sang dalan sa pagtubu sang papanhon.

Sing amat-amat, sa tago kag inanay anay sing una, kag niyan ginpadayag, sang nagtubu na ang iya kusug kag gindaug niya sa paggahum ang painoino sang mga tawo. ang tinago sang pagkatampalasan nagpadayon sang iya malimbongon kag mapasipalaho nga pagpanghikot. Daw sa wala inatalupangli nga ang painatasan sang mga pagano nakasulud sa iglesia nga Kristohanon. Ang espiritu sang pagpakigkatipan kag pagpasugot nag-umit sing mga pila ka dag-on bangud sang mabaskug nga paghingabut nga ginbatas sang iglesia sa idalum sang paganismo. Apang sang nag-umit ang paghingabut, kag ang pagtoloohan Kristohanon nakasulud sa mga hulut kag mga palasyo sang mga hari, ginbayaan sang iglesia ang pagkamapinauluson nga kabunayag ni Kristo kag sang Iya nga pinadala kag nagsunod sa kadayawan kag bugal sang mga pari kag mga gumalahon nga paganhon; kag sa baylo sang mga ginakinalanghan sang Dios, ila nga gin-ilis ang mga teorea kag nga pinatalonlaton sang mga tawo. Ang pag-liso ni Konstantino sa ngalan lamang, sang nahauna nga bahin sang ikapat ka siglo, gintunaan sang daku nga pagkinalipay; kag ang kalibutan, nga napasapatan sang dagway sang katarungan, naglakat pasulud sa iglesia. Ang paganismo nga nagpahayag nga daw sa madula, nanginmandadaug. Ang iya espiritu naggahum sang iglesia. Ang iya mga pagtolon-an, nga hilikuton sa pagsimba, kag pagkababaylan gin-impon sa pagtolon-an kag pag-alagdan sang mga nagapakasumulonod ni Kristo.

Ini nga katipan sa tunga sang paganismo kag sang Kristianismo nagpatubas sang pagtubu sang "tawo sang sala" nga ginpahayag sa tagna nga magapakig-away kag magabayaw sang iya kaugalingon labaw sa Dios.

Si Satanas nagtingula anay sa pagpakigkatipan sa kay Kristo. Nagpalapit sia sa Anak sang Dios sa kahanayakan sa pagsulay, kag ginpakita niya sa Iya ang tanan nga mga ginharian sang kalibutan kag ang iya kahimayaan, kag nagsaad nga iya ihatag ini nga tanan sa Iya kon pagkilalahon lamang Niya ang pagkalabaw sang hari sang kadudulman. Si Kristo nagsabdong sa makahas nga manunulay, kag subolon sia. Apang si Satanas nakaagum sing daku nga pagdaug sang iya paghikot sang amo man nga pagsulay sa tawo. Agud maagum ang manggag sa kalibutan kag dungug, ang iglesia nabuyok sa pangpangita sang kahamuut kag sa pagbulig sang mga dalagku nga mga ta-

wo sa duta. Nahibal-an ni Satanas sing maayo nga ang Balaan nga Kasulatan magapatakus sa tawo sa paghangup sang iya mga daya kag magapalig-on sa ila sa pagtindug batok sa iya gahum. Bangud sa aino nga Polong ang Manlu-luwas sang kalibutan nakatindug batok sa iya. Sa taga ka pagsulay, si Kristo magapakita sang taming sang walay katubtuban nga kamatooran, sa pagsiling, "Nasular na." Sa taga ka polong sang kaaway, Iya nga ginapanagaug ang kaalam kag ang gahum sang Polong. Agud nga mapadayon ni Satanas ang iya paggahum sa tawo, kag mabangon ang gahum nga tawohanon, dili niya sila tugutan sa paghibalo sang mga Kasulatan. Ang Biblia nagatib-ong sa Dios, kag nagabutang sa mga katawohan sa ila matuud nga kahimangan; busa ang iya balaan nga kamatooran kinalanghan nga tagoon kag dulaon. Ini nga paagi sang katarungan ginsunod sang iglesia Romana. Sa sulud sang kapid-an ka gatus ka tuig ang paglapnag sang Biblia gindumilian. Ang mga tawo gindumilian sa pag-basa sa iya okon sa paghuput sa ila mga puluy-an, kag ang mga pari kag mga prelado nga walay palatukuran amo ang nagapanaysay sang iya mga pagtolon-an sa pag-apin sang ila ginapanudlo. Ang papa nalambutan nga daw kinilala sa tanan nga kalibutan subung nga salili sang Dios sa duta, nga binugnaan sing gahum sa ibabaw sang iglesia kag sang estado.

Tungud kay nakuha ang manugpahayag sang sayup, si Satanas nagpangabudlay suno sa iya kabubut-on. Ang tagna nagsiling nga ang papanhon "magahunahuna sa pagliwan sang dag-on kag sang kasogoan."² Ini nga bulu-haton dili mahinay tinguhaan nga paghimoon. Sa paghatag sa mga nagliliso gikan sa paganismo sing isa ka tal-us sa ila pagsimba sa mga larawan kag sa sina nga bagay mapauswag ang ila sinalimpapaw nga pagbaton sang pagka-Kristohanon, ang pagsimba sa mga larawan kag sa mga relikyas ginpasulud sing amat-amat sa panimbahan nga Kristohanon. Ang sogo sang konsilyo heneral sang olehi nagpalig-on sining panimbahan sa diosdios.

Ang espiritu sa pagpasugot sa paganismo nagbukas sang dalan sa dayon nga pagsikway pagid sang kagamhanan sang Langit. Si Satanas, nga nagapangabudlay bangud sa dili balaan nga mga pangolo sang iglesia, nagatinguha sa pagbaylo man sang ikapat nga sogo, kag tinguhaan sa pagwala ang dumaan nga adlaw nga inugpahuway, ang Sabado,³ ang adlaw nga ginpakabalaan sang Dios,⁴ kag sa baylo niya bayawon ang adlaw nga ginbantayan sang mga pagano subung nga "ang balaan nga adlaw sang adlaw" (*venerable dia del sol*).⁵ Ini nga pagbaylo wala anay paghiinoo sa dayag. Sa nahatua nga mga ginatus ka mga tuig ang matuud nga Sabado ginbantayan sang tanan nga mga Kristohanon. May kaimon sila sa sini sa kadunggan sang Dios, kag sangliit ila ginatoohan nga ang Iya mga sogo dili maliwan, ginbantayan uila sing maimon ang pagpakabalaan sang iya mga tulumanon. Apang sa labing daku nga kalalang si Satanas nagpanghikot sa iya nga galamiton sa pagtuman sang iya tuyo. Agud nga ang mga tawo magtalupangud sang Domingo, ila ginhimo ini su-

bung nga adlaw sang piesta sa kadungganan sang pagkabanhaw ni Kristo. Ang mga buluhaton sa pagtuloohan ila nga ginhiho sa sini nga adlaw; apang ila pa gihapon sia ginakabig nga adlaw sa pagpanglingawlingaw, ang Sabado ginabantayan pa gihapon sing may pagkabalaan.

Agud sa pag-aman sang dalan sa buluhaton nga iya gintinguhaan sa paghiho, si Satanas nagmando sa mga Judio sa wala pa makakari si Kristo, sa paglulan sang Sabado sing labing matul-id nga mga tulumanon, sa sina nga bagay ang pagtuman sa iya nangin isa ka lulan nga mabug-at. Karon, agud nga niakapamentaha liwan sia sa butig nga kapawa nga iya ginpatalupangud sa tawo, gintamay naman niya kag tawgon nga ini iya sang mga Judio nga tulumanon. Sang nagpadayan ang kalabanan nga mga Kristohanon sa pagbantay sang Domingo subung nga isa ka mahimayaon nga piesta, gindumalahan niya sila, agud mapakita ang ila dumut sa tulumanon sang mga Judio, sa paghiho sang adlaw nga Sabado, subung nga adlaw sa pagpuasa, adlaw sang kasulub-an kag kadudulman.

Sa pagsugid sang ikap-at ka siglo, si Emperador Konstantino nagbantala sing sogo sa paghiho sang Domingo nga isa ka piesta sang tanan nga mga tawo sa bug-os nga ginharian sang Roma.⁵ Ang kaadlawan sang adlaw (dia del sol) gintahud sang iya mga sumulonod nga pagano, kag ginpadunggan sang mga Kristohanon; tuyo sang Emperador ang pagtingub sang butang nga ginabaisan sang paganismo kag sang Kristianismo. Ginpilit sia sa paghiho sini sang mga obispo sang iglesia, kag ini sila, sang tinubuan sing handum kag sing kauhaw sang gahum, naghuhuna nga kon isa lamang ka adlaw ang pagbantayan sang mga Kristohanon kag sang mga paganhon, ini magatuytuy sa mga pagano sa pagbaton sa ngalan lamang sang pagtuloohan Kristohanon kag sa sina nga bagay mapatubu ang gahum kag himaya sang iglesia. Apang bisan madamu sang mga mahadlukon sa Dios nga mga Kristohanon mahuyok sing amat-anat sa pagkabig sa Domingo nga may pagkabalaan ginbantayan nila gihapon ang matuud nga Sabado subung nga ginpakabalaan sang Ginoo, kag bantayan kag tumanon siling sa ikap-at ka sogo.

Ang amay sang mga madaya wala makatapus sang iya buluhaton. Nagtapat sia sa pagtipon sang mga Kristohanon sa kalibutan sa idalum sang iya hayahay, kag sa paggamit sang iya gahum bangud sa iya tululinan, bugalon nga papa nga nagapakasalili ni Kristo. Bangud sa mga pagano nga nagliliso laniang sing hapaw, sa mga mahinandumon nga prelados, kag mga mahigugmaon sang kalibutan nga mga sumulonod sang iglesia, natuman niya ang iya nga katuyuan. Dalagku nga mga konsilyo ang nahimo sa ti-on kag ti-on, nga sa iya ang mga mataas nga pangolo sang iglesia nagkatipon gikan sa tanan nga bahin sang kalibutan. Kag daw sa tagsa ka konsilyo ang adlaw nga Sabado⁶ nga gintukud sang Dios ila nga ginatum-ok pa idalum kag ang Domingo ginpakataas. Sa sini nga bagay ang piesta sang mga pagano ginpadunggan subung nga tinukod nga langitnon, kag ang Sabado sang Biblia gintawag nga iya sang mga Judio, kag ang nagbantay sa iya ginhi-malaut.

Ang labing daku nga manlalapas nakadangat sa pagpakaibabaw sang iya kaugalingon sa "ibabaw sang tanan nga ginatawag nga Dios, kon mga ginasimba."⁷ Nagpangahas sia sa pagliwan sang amo lamang nga tulumanon sang langitnon nga mga sogo nga nagatudlo sa wala sing

sayup sa tanan nga mga katawohan sa matuud kag buhi nga Dios. Sa ikap-at nga sogo, ginapahayang ang Dios subung nga Manunuga sang mga langit kag duta, kag sa amo nga bagay makilala nga lain sa tanan nga mga butig nga Dios. Ang ikapito nga adlaw ginapakabalaan subung nga adlaw nga inugpahuway sa tawo sa pagpahanuudun sa iya sang mga buhat sa pagpanuga. Ina gintuyo sa paghuput gihapon sang buhi nga Dios sa atubangan sang hunahuna sang mga tawo subung nga tuburan sang kabuhi kag amo lamang ang pagatahoron kag pagasinbahon. Si Satanas nagtinguha sa pagpatalikud sa tawo gikan sa ila pagpakigkatipan sa Dios, kag sa dili pagtuman sa Iya nga sogo; busa iya gid ginhihok sing labi ang pagliwan sang ikap-at ka sogo nga nagatudlo sa Dios subung nga amo Sia ang Manunuga.

Sang ikan-unu ka siglo ang papanhon napatindug sing malig-on. Ang lingkoran sang iya galum nalig-on sa siu dad nga harianon kag ang obispo sa Roma amo ang ginhi-ngalanan nga pangolo sa bug-os nga iglesia. Ang paganismo naghatag sing duug sa papanhon. Ang dragon naghatag sa sapat nga mapintas sang "iya gahum, kag ang iya lingkoran nga harianon, kag ang daku nga pagbulut-an."⁸ Karon nagsugud ang 1260 ka mga tuig sa paghiingabut sang mga papanhon nga gintagna sa mga tagna ni Daniel kag sa Bugna.⁹ Ang mga Kristohanon ginpilit sa pagpili sa pagsikway sang ila pagkahanuud sa ila pagtuloohan kag batonon ang mga panimbahon sang papanhon kag ang iya mga tulumanon, okon ang pagdula sang ila kabuhi sa mga makangilidlis nga bilangtoan okon pag-antus sang kamatayon sa pandug, sa kalcrohan okon sa kamut sang berdugo. Niyan natuman ang mga polong ni Jesus, "Kag pagaitugyan kamo sang inyo gid nga mga ginikanan, kag nga utod, kag mga kahimataan, kag nga abyan, kag igapapatay nila ang iban sa inyo. Kag pagadunitan kamo sang tanan bangud sa Akon ngalan."¹⁰

Ang paghiingabut sa mga matutum nagbukas sing labi kasingkal sang sa nahuana, kag ang kalibutan nanginmalapad nga patag sa pagawayan. Sa sulud sang mga ginatus ka mga tuig ang iglesia ni Kristo nakakita sing dalangpan sa mga duug nga madulum. Amo ining ginasiling sang manalagna: "Ang babae nagpalagyo pa kahanayakan, nga didto may isa sia ka duug, nga ginaman sang Dios, agud nga pagsaglon sia didto sing isa ka libo duha ka gatus kag kan-uman ka adlaw."¹¹

Ang pagsaka sang iglesia Romana sa gahum nagpat-in sang pamuno sang Madulum nga Panag-on (*Dark Ages*). Sang nagatubu ang iya gahum, ang kadudulman nagadugang. Ang pagtoo nasaylo gikan sa kay Kristo, nga amo ang matuud nga sadsaran, pakadto sa papa sang Roma. Sa baylo sang pagsalig sa Anak sang Dios sa kapatawaran sang sala kag sang walay katubuhan nga kaluwasan, ang mga tawo nagdalangup sa papa, kag sa mga pari kag prelados nga iya ginhatagan sing gahum. Sila ginton-an nga ang papa amo ang ila dutan-on nga mananabang, kag nga wala sing makapalapat sa Dios kon dili bangud sa iya; kag labi pa, nga sia nagatindug sa duug sang Dios sa atubangan nila, busa dapat sia pagtumanon sing matul-id. Ang pagsayup sing bisan diutay lamang sa sini nga kinahanglan igo na nga kabanglanan sa paghatag sing labing mapait nga silot nga igahatag sa lawas kag kalag sa sadlong makasayup. Busa ang painoino sang mga tawo na patalikud sa Dios kag pinadangup sa makasasala nga tawo.

Yadto among mga adlaw sang katalagnan sa iglesia ni

Kristo. Ang mga matutum nga manugdala sang haya-hay pila lamang sila. Bisan nga ang kamatooran wala mabilin nga walay saksi, apang sa makadamo nga tion ang sayup kag ang kababaylan daw sa magadaug sing bug-os, kag ang matuud nga pagtoloohan daw sa madula sa duta. Ang balita nadula, apang nagtubu ang pagtoloohan sa dagway lamang, kag ang mga tawo ginlulan sang mga mabug-at kag matul-id nga tulunanon.

Gintudloan sila, dili lamang sa pagtanutud sa papa, subung nga ila mananabang, kondi sa pagsalig sa ila kaugalingon nga binuhatan sa katumbasan sang ila mga sala. Malawig nga pagpanlakatan, buhat sa pag-antus, pagsimba sa relikyas, pagpatindug sang mga iglesia, sang nga larawan, kag mga halaran, ang pagbayad sing madamo nga kuarta sa iglesia—ini kag ang iban pa nga kaangay-angay niya nga mga buhat ginhimo sa pagpabahaw sang kaakig sang Dios okon sa pagpahamuut sa Iya; subung abi nga ang Dios isa lamang ka tawo, nga magakaakig sa tagdiutay, kag maumpawan man kon hatagan sing mga halad kag buhat sa pagantus!

Ang kadulum daw nagalabi ka pitipit. Ang pagsimba sa mga larawan nagadugang. Ang mga kandila ginatindihan sa atubangan sang mga larawan, kag ang mga pangamuyo ginahalad sa ila. Sang ang mga pari kag ang mga obispo nga mahigugmaon sa mga kalipayan, mga mabinatyagon sa uuol, kag mga madaton, magapaabut ka lamang nga ang nagasalig sa ila sa pagpabulig nagalulugdang sa pagkaignorante kag sa mga bisyo.

Ang isa liwan ka tikang sa pagpalabilabi nga papanhon ginhimo, sang si Papa Gregorio VII, sa ikanapulgosa ka siglo, nagbantala sang pagkahimpit sang Iglesia Romana. Sa tunga sang mga katarungan nga iya ginpahayag, amo ang isa nga nagahambal nga ang iglesia wala gid makasayup, okon magasayup, sono sa mga Kasulatan. Apang ini nga pag-angkou wala pag-updi sang mga pamatuud sang Kasulatan.

Ang masanag nga halimbawa sang mabangis nga karakter sining manug-amin sang pagkadiminasinalaypon, makita sa iya nga ginulimo sa emperador sang Alemanian nga si Enrique IV. Tungud kay wala magtahud sang kagambanan sang papa, ini nga monarka gin-ekkontulgar kag ginkula sa iya lingkoran nga harianon. Sang hinadlukan sia sang pagsipak kag pagpahug sa iya sang iya nga prinsipal nga ginatupot sang gahum papanhon sa pagrebok sa iya, si Enrique nagbatayag nga kinahanglan na lamang sia sa pagpakighidat sa Roma. Upod sang iya asawa kag isa ka matutum nga alagad, ginakbay nila ang Alpes sa nagatungatunga ang tiglutugaw, agud sa pagpaubus sang iya kaugalingon sa atubangan sang papa. Sang umabut sia sa kastilyo sa diin nagpakadto si Gregorio, gindala sia nga wala sing bantay sa magowa nga plaza kag didto, nga tama katugnaw. Sa walay tabon nga olo kag walay hapin nga mga tiil, kag sa panapton nga makalooloy, naghulat sia tubtub majahanugutan sa pagpalapit sa atubangan sang papa. Wala tubtub ugaling nga nakapuasa kag nakatuad sia sing tatlo ka adlaw, nga nagsugot ang papa sa pagpatawad sa iya. Bisan pa gau yadto nalimo sa kondisyon nga ang emperador maghulat sang pahanugut sang papa ugaling magsuklub sia sang iya insignia kag magkula sang iya gahum nga harianon. Kag si papa Gregorio sa daku nga bugal tungud sang iya pagdaug, nagpabantug nga iya katungdanan ang pagpaubus sang bugal sang mga hari.

Daw ano kaathag ang ginkalainan sang bugal sadtong

malaut nga papa kon ipaangay sa pagkalolo kag pagkahumok ni Kristo, nga nagapahayag sang iya kaugalingon subung nga nagapakilooy nga pagpasudlon sa gawang sang tagiposoon, agud nga makadala Sia sing kapatawaran kag sing paghidat, kag nagtudlo sa Iya nga pinadala nga "bisan sin-o sa inyo nga buut mangin-una, mangin-ulipon sia niyo."¹²

Ang nagsolomon nga mga ginatus ka tuig nakagsaksi sang dayon nga pagtubu sang kasaypanan sa mga pagtolon-an nga ginapagowa sa Roma. Bisan sa wala pa mapalig-on ang papanhon, ang mga pagtolon-an sang mga pilosopo nga pagano gintalupangud kag nakakuha na sing mataas nga influensia sa iglesia. Madamo sang mga nagapalahayag nga daw nagliliso ang nagapanghawid gihapon sa mga pagtolon-an sang pilosopo nga paganon, kag dili lamang ginaton-an sing dayon sa ila kaugalingon, kondi ginapamilit pa sa iban agud sa pagpalambut sang ila influensia sa tunga sang mga pagano. Malain gid nga mga sayup ang napasulud sa pagtoloohan nga Kristohanon. Ang labaw sa ila tanan amo ang pagtoo sa kinaugli nga pagkadiliinamalaton sang tawo kag nga kon sia ang matatay may painoino gihapon. Ini nga mga pagtolon-an amo ang gintukuran sang Roma sang pagampo sa mga santos kag sa pagsimba sa kay birhen Maria. Gikan sa sini naglutaw man ang erehes nga pagtolon-an sang walay katubtuban nga pagsakit sa makasasala, nga gin-impon sing una sa pagtoloohan nga papanhon.

Niyan ang dalan naaman sa pagpasulud sang isa pa ka tinukod nga paganisino, nga ginatawag sang Roma nga purgatoryo, kag iya nga gingamit sa pagpahug sa mga mapinatipariton kag babaylanon nga kadan-an. Sa sini nga erehiya ginatugid nga may isa ka duug nga sililotan sang kalag sadtong dili gid takus sang walay katapusan nga pagkatagudili tungud sang ila sala, kag halin dira, kon sila na ang matinloan sang ila kahigkuan, pagatugutan sila sa pagsulud sa langit.

Isa pagid ka pahito ang ginhimo agud makapamentaha ang Roma sa mga kahadluk kag mga bisyo sang iya nga sumulunod. Ini gindugangan sang indulgensia. Ang bug-os nga kapatawaran sang sala, sala sa nagligad, sa karon, kag sa palaabuton, kag paghuklas sa tanan nga mga kasakitan kag silot nga mahanabu, ginasaad sa tarian nga magpalista sa pag-amin sa papa sa iya pagpakig-away sa pagpalapad sang iya umalagi nga ginharian, sa pagsilot sa sadtong iya mga kaaway, okon pagdula sadtong magpangahas sa pagpanghiwala sang iya gahum nga espirituhanon. Ang mga tawo gintudloan man nga bangud sa pagbayad sing pilak sa iglesia maluwat nila ang ila kaugalingon gikan sa sala, kag malubaran man ang kalag sang ila nga minatay nga niga abyan nga yara sa manugsilot nga kalayo.

Ang tulunanon sa Biblia nahanungud sa Balaan nga Panihapon sang Ginoo ginbaylanon sang makidiosdionon nga pamisa. Ang mga pari nagapakasarang sa pagbaylo sang tinapay kag alak sa matuud gid "nga lawas kag dugo ni Kristo."¹³ Nagaangkon sila sa dayag sing gahum sa pagtuga sa Dios, ang Manunuga sang tanan nga butang.

Ang papanhon nahimo nga manuglupig sang kalibutan. Ang mga hari, kag mga emperador nagluhod sa sogo sang papa sa Roma. Ang kapalaran sang tawo sa karon kag sa walay katubtuban, daw yara sa idalung sang iya gahum. Sa sulud sang mga ginatus ka mga tuig ang pagtolon-an sang Roma ginbaton kag gintuman sing malapad, ang iya

mga tulumanon ginahikot sa daku nga pagtahud, ang iya mga picsta ginbantayan sing malapad. Ang iya mga kaparian ginapadunggan kag ginasagud sing maalwanon. Kutub sadto wala na makadangat ang iglesia Romana sang amo ka daku nga pagkataas, pagkadaku, okon gahum.

Apang "ang kahingudtohan sang papanhon tunga'ng gab-i sang kalibutan."¹⁴ Ang Balaan nga Kasulatan halus mahibaloan, dili lamang sang mga tawo kondi sang mga pari man. Sanglit nakuha ang sogo sang Dios, nga talaksan sang pagkainatarung, ila nga gingamit ang gahum sa wala sing duluman, kag ginabuhat ang mga bisyo sa wala sing pugungpugung. Sa sulud sang mga pila ka mga gatus ka tuig ang Europa wala mag-uswag sa kaalam, sa mga artes, kag sa sibilisasyon. Ang pagpalamatay nagabut sa mga Kristohanon sa moral kag sa painoino.

Ang kahimtangan sang kalibutan sa idalum sang gahum nga Romanhon nagapahayag sang labing kalahadlukan kag igo nga pagkatuman sang mga polong sang manalagna nga si Ocas: "Ginlaglag ang Akon banwa, kay kulang sia sing pagkilala. Tungud kay ginsikway mo ang pagkilala, pagasikwayon Ko man ikaw. . . tungud kay ginkalimutan mo ang kasogoon sang imo Dios, Ako man magakalipat sa imo mga anak." "Kay walay kamatooran, bisan bugay, bisan pagkilala sa Dios, sa duta. Wala na kondi ang pagsumpa lamang sing butig, pagbutig, pagpatay, pagpangawat kag pagpakighilawas; ginahimo nila ang paglugus, kag ang dugo nga naula nagasulunggo sa dugo."¹⁵ Ini amo ang patubas sang pagdula sang polong sang Dios.

1. 2 Tesalonika 2:3, 4, 7.
2. Daniel 7:25.

3. Panawag: Ang pahim; "adlaw nga inugpahuway" sa ikapat nga sogo sang Dekalogo (Ektodo 20:8-11) kag sa Iban nga bahin sang Balaan nga mga Kasulatan sing ilus ginabaw, "adlaw nga Sabado" sa teksto nga Itebreinhon. Ica ini ka kamatooran sang mangrat nga nasayaran sing manyo nga ang mga ti-nawo sang Dios nagbantay sang Sabado, ang Bapito nga adlaw sang semana, sa pang-unang sang Biblia. Tungud si-ni nga katarungan, sa gibapong ginatawag naton ang ikapito nga adlaw sang semana nga Sabado sa ston Pilipino nga nga hambal. Ining ngalan "Sabado" angkari sa ston gikan sa hambal nga Kinatila. Dagway sia sa Kinatila sang ngalan nga Latin Sabbath, nga amo ang pasgi sang mga Romanhon sa pagmitang sang polong sa Itebreinhon Sabbath.

4. Genesis 2:2, 3.

5. Panawag: Sang Mateo 7, 1, K. 121, si Konstantino, ang empereador sang Roma, nagtukod sang bahansa nga ka-ropoon sang banwa natungud sa Domingo nga ginulat sa manggas. Mahaba sia sa masinod: "Si Konstantino, Emperador nga si Agosto, sa kay Heleodoto Sa talabonn nga adlaw sang Adlaw, tuguti nga ang mga mahistrado kag ang mga tawo nga nagapuluyo sa mga siudad magpahuway, kag tuguti nga ang tanan nga palangabudlayan paglukpan. Apang sa mga kaumban, ang mga tawo nga nagpangabudlay sa latagon, sing hilway kag matarung magpadayon sa Di-hilikoton: tungud kay sa masusun na-gakahanabu nga ang liwan nga adlaw indi nagkaligo sa pagub-ag sang lamigan okon sa pagtanam sang ulasi kay bui sa pagpambayn sang nagkaligo nga tion sa sini nga hilikoton, ang pagpakamayo sang langit modula." -Palpe Schaff, *History of the Christian Church*, tomo 3, kap. VII, bahin 75, par. 5 (banwa nga panawag 1).

6. Yanawa ang Panawag sa p. 43.

7. 2 Tesalonika 2:4.

8. Bugna 13:2.

9. Daniel 7:25; Bugna 13:5,7.

10. Lukas 21:16, 17.

11. Bugna 12:6.

12. Mateo 20:27.

13. Cardinal N. P. Wherman, *Lectures on the Principal Doctrines and Practices of the Catholic Church*, No. 8. "The Real Presence," srt. 3, par. 26. (London, 1836.)

14. J. A. Wylie, *History of Protestantism*, toluwan 1, kap. 4.

15. Ocas 4:6, 1, 2.

You have just read all or most of *chapter 3* from the book, *The Great Controversy*, in the *Panayan Language*. This chapter, other chapters, and part or all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

PRINTED BY:

TRAIL GUIDES - BOX 300, ALTAMONT, TN 37301 USA

FOR FURTHER INFORMATION AND LITERATURE, PLEASE CONTACT:

DAKUNG PAGSOLONDAN SANG KABUHI

Sa tagiposoon gid sang mga kasagoan yara ang ikapat ka sogo, subung nga gimbantala sang una: "Panumduma ang adlaw nga Sabado sa pagpakabalaan sa iya. Sa anum ka adlaw magpangabudlay ka, kag inaghimo ka sang tanan nga imo buluhaton. Apang ang ikapito ka adlaw amo ang Sabado sa Ginoo nga imo Dios; indi ka maghimo sing bisan ano nga buluhaton, ikaw, bisan ang imo anak nga lalaki, bisan ang imo anak nga babae, bisan ang imo sologoon nga lalaki, bisan ang imo sologoon nga babae, bisan ang imo kahayupan, bisan ang dumoloong nga yara sa sulud sang imo mga gawang. Kay sa anum ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang duta, ang dagat kag ang tanan nga yara sa ila, kag nagpahuway Sia sa ikapito nga adlaw, ngani, ginpakamaayo sang Ginoo ang ang adlaw nga Sabado kag ginpakabalan Niya ini."⁹

Bangud sa nahauna nga nangugunda ang mga tawo gintawag sa "pagkahadluk sa Dios, kag ighatag sa Iya ang himaya," kag simbahan Sia subung nga magbubuhat sang mga langit kag sang duta. Agud sa paghimo sini, kinahanglan sila sa pagtuman sang Iya kasagoan. Ang tawo nga manginalamon nagsiling, "Magkahadluk ka sa Dios, kag tumana ang Iya mga sogo; kay ini amo ang kabilogon sang katungdanan sang tawo."¹⁰ Sa wala sing pagtuman sa Iya mga sogo, dili makapahamuut ang tanan nga mga pagsimba sa Dios. "Ini amo ang gugma sang Dios, nga pagbantayan ta ang Iya mga sogo."¹¹ "Ang nagapabungol, agud nga indi magpamati sang kasagoan, ang iya gid nga pangamuyo among kangil-aran."¹²

Ang katungdanan sa pagsimba sa Dios napasadsad sa kamatooran nga Sia amo ang Manunuga, kag sa Iya ang tanan nga mga tinuga nakautang sang ila kabuhi. Kag bisan diin sa Biblia, nahayang ang Iya pag-angkon sang pagtahud kag pagsimba, nga sa ibabaw sang mga diosdios sang mga pagano, yara ginapakita ang kasangan sang Iya gahum sa pagpanuga. "Ang tanan nga mga dios sang mga katawohan nga larawan; apang si Jehoba ang naghimo sang mga langit."¹³ "Busa, sa kay sino bala ninyo Ako ipaangay, agud nga manginkaangay Ako sa iya? siling sang Balaan. Igtangla ninyo ang inyo mga mata, kag toloka ninyo. Sin-o bala ang nagtuga sini nga mga butang?" "Kay amo ining ginasingil ni Jehoba, nga nagtuga sang mga kalangitan, Sia amo ang Dios nga naghuman sang duta, kag naghimo sa iya. . . . Ako amo si Jehoba, kag walay iban."¹⁴ Ang siling sang manugsalmo, "Kilalaha ninyo nga si Jehoba amo ang Dios. Sia nagbuhat sa aton kag kita indi aton kaugalingon." "Kari kamo, simbahan kag yauban naton Sia, magluluhud kita sa atubangan ni Jehoba, nga aton Magbubuhat."¹⁵ Kag ang mga balaan nga mga tinuga nga nagasilimba sa Dios sa langit nagsiling, subung nga katarungan kay ngaa kinahanglan ang aton pagtahud sa Iya, "Ginoo, takus ka sa pagbaton sang himaya, kag sang pagtahud, kag sang gahum; kay Ikaw ang nagtuga sang tanan nga mga butang."¹⁶

Sa Bugna 14, ang mga tawo ginatawag sa pagsimba sa Manunuga; kag ang tagna nagapakita sang isa ka klase, nga subung nga patubas sang balita nga may tatlo ka bahin, magabantay sang mga sogo sang Dios. Ang isa sini nga mga sogo nagatudlo sa Dios subung nga Manunuga. Ang ikapat nga sogo nagsiling: "Ang adlaw nga ikapito amo ang Sabado sa Ginoo nga imo Dios; . . . kay sa anum ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang duta, ang dagat, kag ang tanan nga yara sa ila, kag nagpahuway Sia sa ikapito nga adlaw; ngani ginpakamaayo sang Ginoo ang adlaw nga Sabado kag ginpakabalaan Niya ini."¹⁷ Nahanangud sang Sabado, nagsiling pa gid ang Ginoo, nga ina sia "mangintandaan. . . . kon sayoron,

nga mahibaloan ninyo nga Ako amo si Jehoba nga inyo Dios."¹⁸ Kag ang katarungan nga ginhatag amo, "kay sa anum ka adlaw ginhimo ni Jehoba ang kalangitan kag ang duta, kag sa ikapito ka adlaw nangutat kag nagpahuway Sia."¹⁹

"Ang pagkaimportante sang adlaw nga Sabado subung nga handumanan sang pagpanuga amo ang nagapahayang sa gihapon sang matuud nga katarungan kay ngaa ang pagsimba kinahanglan ihatag sa Dios"—tungud kay Sia amo ang Manunuga, kag kita amo ang Iya mga tinuga. "Ngani ang Sabado, nabutang sa sadaran gid sang langitnon nga pagsimba; tungud kay nagatudlo sia sang daku nga kamatooran sa labing makabalatiang nga bagay, kag wala sing iban nga tinukud nga makahimo sini. Ang totoo nga tininudugan sang langitnon nga pagsimba, dili sa pagsimba sa ikapito lanang nga adlaw kondi sang tanan nga pagsimba, makita sa pagkilala sang ginkalainan sang Manunuga kag sang Iya mga tinuga. Ining daku nga kamatooran dili gid nga mas-a mapataliwan, kag dili gid dapat pagkalimtan."²⁰ Ginhimo sang Dios ang Sabado sa Eden, agud sa paghuput sini nga kamatooran gihapon sa mga painoino sang mga tawo; kag sa gihapong nga nagapadayon ang kamatooran nga Sia amo ang Manunuga naton kag amo ang katarungan nga magisimba kita sa Iya, amo man ang pagpadayon sang Sabado subung nga iya tanda kag handumanan. Kon ginbantayan sang tanan ang adlaw nga Sabado, ang mga hunahuna kag pagtigugina sang mga tawo nadul-on kumta sa Manunuga subung nga amo ang silimbahan kag talahoron, kag wala untani sing mga sumilimba sa larawan, wala untani sing mga tawo nga wala sing Dios bisan pagkadiinatino-on. Ang pagbantay sang Sabado tanda sang pagkama-sinulondon sa matuud nga Dios, Dios nga "nagtuga sang langit, kag sang duta, kag sang dagat, kag sang mga tuburan sang mga tubig." Magasunod niyan nga ang balita nga nagasogo sa tawo sa pagsimba sa Dios kag sa pagbantay sang Iya mga sogo magatawag sa iya sing pinasahi sa pagbantay sang ikapat nga sogo.

Sa ginkalainan sa sadtong mga nagabalantay sang mga sogo sang Dios kag sang pagtawo sa kay Jesus, ang ikatlo ka manugunda nagatudlo sa isa naman ka klase sang mga katawohan, nga batok sa ila mga kasaypanan ang isa ka solemn kag makahadluk nga paaman ginmitlang: "Kon sino ang nagasilimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, kag nagabaton sing tanda sa iya agtang, kon sa iya kamut, sia magainum man sang alak sang kasingkal sang Dios."²¹ Ang igo nga pagsaysay sang mga simbolo nga gingamit kinahanglan, agud sa paghangup sini nga balita. Anano ang kahulogan sang sapat nga mapintas, sang larawan, sang tanda?

Ang mga dinalan sang tagna nga sa iya makita naton ini nga mga simbolo, nagpanunoo sa Bugna 12, sa dragon nga nagatinguha sa paglaglag sa kay Kristo sang Iya pagkatawo. Ang dragon gintawag si Satanas,²² sia amo yad-ton naghikot sa kay Herodes sa pagpatay sa Manluluwas. Apang ang pangolo nga alagad ni Satanas sa pagpakig-away sa kay Kristo kag sa Iya mga tinawo sa nahauna nga siglo sang panag-on nga Kristohanon, amo ang imperio sang Roma, nga ang iya lutaw nga pagtuloohan amo ang pagmanimo. Busa sang ang dragon, sa nahauna nga bagay, nagapahayang sa kay Satanas, sia amo sa ikadua nga paghangup ang simbolo sang Roma pagana.

Sa kapitulo 13 nasaysay liwan ang isa ka sapat nga mapintas nga "kaangay sang isa ka leopardo," nga sa iya "ginhatag sang dragon ang iya gahum, kag ang iya lingkoran nga harianon, kag ang daku nga pagbulut-an." Ini nga simbolo siling sa ginatoolan sang kalabanan nga mga

Protestante, nagapahayag sang papanhon, nga nagsubli sang gahum kag lingkoran nga harianon kag kagamhanan nga ginhuipnan anay sang dumanan nga imperio Romano.

"Ginhatagan sia sing kagamhanan sa pagpadayon sing kapatan kag duha ka bulan." Ini nga panag-on, siling nga nasaysay sa dinasonan nga mga kapitolo, nagsugud sang pagpaka sa gahum sang papanhon, sang tuig 538, T. K. kag natapus sang tuig 1798. Sa sadio nga dag-on, ang papa dinakup kag ginbilango sang kasoldadosan sang Francia, kag ang gahum papanhon nakabaton sang pilas nga ikamatay, kag ang tagna natuman, "kon sino ang magpamihag, pagabihagon sia."

Sa sini nga baliin isa liwan ka simbolo ang ginpakita. Ang manalagna nagsiling, "Nakit-an ko ang isa liwan ka sapat nga mapintas, nga nagaulhot sa duta; kag may duha ka sungay kaangay sang sa isa ka kordero."²³ Ang dagway sini nga sapat kag ang bayhon sang iya pag-ulluh, nagapahayag nga ang ginharian nga iya ginasiimbolo indi kaangay sadtong ginpahayag sa idalun sang una nga mga simbolo. Ang daku nga ginharian nga nagagahum sa kalibutan ginpahayag sa manalagna nga si Daniel subung sang isa ka manunukod nga sapat nga naggowa sang "ang apat ka hangin sang langit ginpamuhian sa ibabaw sang daku nga dagat."²⁴ Sa Bugna 17, ang isa ka manungtunda nagpaathag nga ang mga tubig "among mga banwa, kag mga kadam-an, kag mga katawohan, kag mga pamolong." Ang mga hangin simbolo sang inaway, kagamu. Ang apat ka mga hangin nga ginpamuhian sa ibabaw sang daku nga dagat, nagapahayag sang labing makakulugmat nga talan-awon sang pagpanggubat kag mga rebulosyon nga amo ang nagpasaka sang mga ginharian sa kaganihan.

Apang ang sapat nga mapintas nga niay dagway sang isa ka kordero nakit-an nga "nagaulhot sa duta." Sa baylo sang pagdaug sa iban nga mga gahum agud nga matukod niya ang iya kaugalingon, ang nasyon nga ginapangtungdan sini magatindug sa teritoryo nga wala anay magahumi, kag magtubu sang dayon kag sing malinong. Busa, dili sia makatindug sa tunga sang nagaginutok kag nagailinaway nga mga nasyon sa Daan nga Kalibutan.

Anong nasyon sa Bugong Kalibutan sang 1798 ang nagtubu sa gahum, nga nagahatag sing saad sang kusug kag kadaku, kag nagtawag sang kabalaka sang kalibutan? Ang pagpatungod sa iya sini nga simbolo wala ginabasisi. Isa ka nasyon, kag isa lamang, ang nakasugata sang tanan nga ginpahanungdan sini nga tagna, nagatudlo, sa dili magsayup, sa Estados Unidos sang Amerika. Ang isa ka lutaw nga magsusulat nga nasaysay sang pagtubu sang Estados Unidos, nga naghambal sang "tinago sang iya nga pagulhot gikan sa wala,"²⁵ nagsiling, "Kaangay sa isa ka mahipus nga binhi nagtubu kita sa isa ka imperio."

Apang ang sapat nga mapintas nga may sungay kaangay sang isa ka kordero, "nagahambal . . . subung sang isa ka dragon. Kag nagahikot sang tanan nga kagamhanan sang nahauna nga sapat nga mapintas sa iya atubangan; kag ginpasimba niya ang duta, kag ang mga nagapuyo sa iya sa nahauna nga sapat . . . nga nagsiling sa mga nagapuluyo sa duta, nga magbuluh sila sing isa ka larawan nga sa sapat nga mapintas, nga may pilas sang hinganiban kag nabuhi."²⁶

Ang sungay nga kaangay sang sa isa ka Kordero kag ang tingug sang isa ka dragon sa simbolo nagatudlo sa maathag nga pagsumpong-anay sa tunga sang ginatwad kag sang ginabuhat sang nasyon nga ginapangtungdan sini. Ang "paghambal" sang nasyon amo ang buhat sang iya mga manunukod kag manugpatuman sang kasogoon nga mga makagagahum. Bangud sini nga buhat ila panghimutigon yadtong mga maalwanon kag mahidaton nga mga palatukuran nga iya ginbutang subung nga sadaran sang iya nga pagbulut-an. Ang tagna nga sia magahambal "subung sang isa ka dragon," kag magapatuman sang "tanan nga kagamhanan sang nahauna nga sapat nga mapintas sa iya atubangan," nagsugud sing maathag sang pagtubu sang espiritu nga dili maantus kag nga pagpanghingabut nga ginpakita anay sang mga nasyon

nga ginpatungdan sang dragon kag sang sapat nga kaangay sa leopardo. Kag ang ginsiling nga ang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay, "ginapasimba niya ang duta, kag ang mga nagapuyo sa iya sa nahauna nga sapat," nagapahayag nga ang kagamhanan sini nga nasyon pagagamiton sa pagpamilit agud sa pagpatuman sang mga tulunanon nga manginbuhat sa pagyaub sa papanhon.

Ang mga manunukod sang nasyon nangitungula sing imahinalonan sa pagbantay batok sa paggamit sang gahum sa pamanwa sa bahin sang iglesia, nga naglatag sining dili malikawan nga patubas—pagdumili kag paghingabut. Ang Konstitusyon nagapaaman nga "ang Kongreso dili inaghino sing sogo nga magakilala sang pagtukod sang pagtolooan okon magadunili sang hilway nga paggawi sa iya," kag nga "wala sing pagtilaw sa pagtolooan nga pagakinahanglanon subung nga kalipikasyon sang isa ka tawo sa pagakoo sang isa ka palangakuan sa pamanwa sa idalun sang pagbulut-an sang Estados Unidos."

Bangud lamang sa palabilibi nga paglapas sining malig-on nga palatukuran sang kahilwayan sang nasyon, nga mapatuman sing pilit sang pagbulut-an sang banwa ang bisan ano nga mga tulunanon sa pagtolooan.

Apang ano ang "larawan nga sa sapat nga mapintas?" kag paano ang paghimo sa iya? Ang larawan gihihino sang sapat nga may duha sing sungay, kag isa sia ka larawan sa nahauna nga sapat nga mapintas. Ginatawag man sia nga larawan sang sapat nga mapintas. Niyan sa paghibalo kon ano ang kaangay sang larawan, kag kon paano ang paghimo sa iya, kinahanglan kita magtoon sang mga kinatugali sang sapat nga mapintas sa iya gid kaugalingon—ang papanhon.

Sang nadunut ang nahauna nga iglesia bangud sa iya pagbulag gikan sa kabunay sang balita kag nagbaton sang mga paglolondan kag nga pamatasan sang mga hentil, nadula niya ang Espiritu kag ang gahum sang Dios; kag agud sa paggahum sang inga kaisipan sang mga tawo, nagtinguha sia sa pagpasilong sa gahum sang estado. Ang pinatubas amo ang papanhon, isa ka iglesia nga nagalima sang gahum sang estado, kag gamiton sia sa pagpadayon sang iya kaugalingon nga mga tuyo, ilabi nagid sa pagpapas sa mga "erehes." Agud nga ang Estados Unidos makahimo sing larawan sa sapat nga mapintas, ang gahum sang pagtolooan magagahum sing labaw sa pagbulut-an sang banwa agud nga ang kagamhanan sang banwa maganiit man sang iglesia sa paghimo sang iya kaugalingon nga mga tinutuyo.

Ang pagbulag sa inatung nga pagtoo amo ang nagdul-ong sa una nga iglesia sa paglangup sa pagbulut-an sang banwa kag ini nag-anian sang dalan sa pag-uswag sang papanhon—ang sapat nga mapintas. Si Pablo nagsiling, "kay . . . magaabut ang pagkaholog, kag igapahayag ang tawo sang sala."²⁷ Busa ang pagbulag sang iglesia sa pagtoo magamaan sang dalan sa paghihino sing larawan nga sa sapat nga mapintas.

Ang Biblia nagahambal nga sa wala pa ang pagkari sang Ginoo, imahanabu anay ang pagkaholog sang pagtolooan kaangay sa sadtong nahauna nga mga siglos. "Sa katapusan nga mga adlaw, magaalab ang mga makahalanguyus nga mga dag-on. Kay ang mga tawo magamahigugmaon sa ila kaugalingon, . . . wala gugma sa kaayohan, nga mabudhi, harsharas, bugalon; mahigugmaon sa mga kaugalingon sing labi sa Dios; nga may dagway sa pagtubud sa Dios, apang ginapanghiwala nila ang Iya gahum."²⁸

Si Satanang magapanghikot "sa bug-os nga gahum, kag sa inga talandaan. kag sa mga kalatingalahan nga butig; kag sa bug-os nga limbong sang pagkadimatarung." Kag ang tanan nga "wala magpakabaton sang gugma sang kamatooran, agud nga magkaluwag," pagapabaya-an sa pagbaton sang "katandis sang sayup, agud nga magtoloo sila sa kabutigan."²⁹ Kon ini nga kahimangan sang pagkadilidiosion madangat, ang amo man nga patubas

You have just read all or most of chapter 26 from the book, *The Great Controversy, in the Penanayan Language*. This chapter, other chapters, and part or all of the entire book are available on special order in quantity amounts in 23 languages

magasunod subung sa sadtong nahauna nga mga siglo.

Kon ang mga pangolo sa mga iglesia sa Estados Unidos, nga nagaisa sa sadtong pagtolon-an nga ila tanan ginasonod sing alangay, maggahum sa estado sa pagpautuman sang ila mga pagbulutan, niyan ang Protestante nga Amerika magahimo sing larawan sa herarkiya Romana kag ang siloi sang banwa sa mga dili magsonod amo ang patubas nga dili malikawan.

Ang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay "ginhiho niya (nagsogo) nga magpalandan sa ila mga kamut nga too, kon sa ila inga agtang ang tanan nga mga magainay kag inga dalagku, inga manggaranon kag mga imol, inga talimuwas kag mga olipon; kag inga walay bisan sin-o nga sarang makabakal, kon makabaligya, kon wala sia sing tanda, kon ang ngalan sang sapat nga mapintas, kon ang kabilogan sang iya ngalan."³⁰ Ang pandam sang ikatlo nga manungtuda amo ini: "Kon sin-o ang nagasimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, kag nagabaton sing tanda sa iya agtang, kon sa iya kamut, sia magainum man sang alak sang kasingkal sang Dios." "Ang sapat nga mapintas" nga ginasantib sa sini nga balita, nga ang pagsimba sa iya ginapilit sang sapat nga mapintas nga may duha ka sungay, sing una kaargay sang Leopardo sa Bugna 13—ang papanhon. Ang "larawan sang sapat nga mapintas" nagasimbolo sang nahulog nga Protestantismo nga magatubo kon ang mga iglesia Protestante magapangita sang bulig sang gahum sang banwa agud sa pagpautuman sang ila nga pagtulungan. Ang "tanda sang sapat nga mapintas" pagaisaysay pa.

Sa tapus sang pagpaandami batok sa pagsimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan, ang tagna nagahambal, "Yari" sila nga "nagabantay sang mga sogo sang Dios, kag sang pagtoo sa kay Jesus."³¹ Tungud kay yad-tong nga nagabantay sang sogo sang Dios ginapahayag nga lain sa sadtong nagasimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan kag nagbalaton sang iya tanda, niyan mahatub nga ang pagbantay sang sogo sang Dios sa isa ka bagay, kag ang paglapas sa iya sa isa man ka bagay, magapakita sang ginkalainan sa sadtong mga sumilimba sa Dios kag sa sumilimba sa sapat nga mapintas.

Ang pinasahi nga kinaugali nga magapakilala sini nga sapat, kag sang iya larawan, amo ang paglapas sang mga kasogon sang Dios. Si Daniel nagsiling, nahanungud sang diutay nga sungay, okon ang papanhon, "magahunahuna sia sa pagliwan sang mga dag-on kag sang kasogon."³² Kag si Pablo nagtawag sa amo man nga gahum nga "tawo sang sala," nga magapakaibabaw sang iya kaugalingon sa ibabaw sang Dios. Ang isa ka tagna nagapaathag sa isa. Bangud lamang sa pagbaylo sang sogo sang Dios nga ang papanhon makapakaibabaw sang iya kaugalingon sa ibabaw sang Dios; ang bisan sin-o nga magbantay sing mahibaloanon sang nabaylohan nga kasogon nagahatag sing mataas nga pagtahud sa sina nga gahum nga amo ang nagbaylo. Ang amo nga buhat sa pagkamatunanan sa kasogon papanhon manginpat-in sang pagkamasinolondon sa papa sa baylo sa Dios.

Ang papanhon nagtinguha sa pagliwan sang sogo sang Dios. Ang ikaduha nga sogo nga nagadumili sang pagsimba sa mga larawan, ginukha gikan sa kasogon, kag ang ikapat ka sogo nabaylohan sa bagay nga naghatag sing gahum sa pagbantay sang nahauna nga adlaw sa baylo sang ikapito nga adlaw subung nga adlaw nga Inugpahuway. Apang ang Romano Katoliko nagpamilit, subung nga isa ka katarungan sa pagbiya sang ikaduha nga sogo, nga dili sia kinahangian, tungud kay nalakip na sia sa nahauna kag ila man kono ginahatag ang sogo sa luyag sang Dios nga ipahangup sa tawo. Ini dili amo ang pagbaylo nga gintagna sang manalagna. Ang hungud, inamay nga pagbaylo ginpahayag: "Magahunahuna sia sa pagliwan sang mga dag-on kag sang kasogon."³² Ang pagbaylo nga ginhiho sa ikapat ka sogo nagatuman sing sibo sini nga tagna. Sa sini, ang isa lamang ka kagamhanan nga ila ginapasandigan amo ang iya sang ig-

lesia. Diri ang gahum papanhon nagapakaibabaw sing dayag sang iya kaugalingon labaw sa Dios.

Samtang pagakilalahon sing pinasahi ang mga sumilimba sa Dios bangud sa ila pagtuman sang ikapat nga sogo—tungud kay ini amo ang tanda sang iya gahum sa pagpautuman, kag saksi sang iya pag-angkon sang pagtahud kag pagsimba sang mga tawo—ang mga sumilimba sa sapat nga mapintas pagakilalahon bangud sa ila pagtinguha sa pagbungkag sang handumanan sang Manunuga, agud nabayaw ang sogo sang Roma. Tungud sa Domingo, ang papanhon nagbayaw sang iya palabilibi nga pag-angkon; kag ang iya nahauna nga pagdangup sa gahum sang estado amo ang pagpamilit sa pagpabantay sang Domingo subung nga "adlaw sang Ginoo." Apang ang Biblia nagatudlo sa ikapito nga adlaw, kag dili sa nahauna, subung nga adlaw sang Ginoo. Siling ni Kristo, "Ang Anak sang tawo Ginoo man sang Sabado."³³ Ang ikapat ka sogo nagasiling, "Ang ikapito ka adlaw amo ang Sabado sa Ginoo nga imong Dios."³⁴ Kag bangud kay manalagna nga si Isaias ang Ginoo nagatawag sa iya, "adlaw sang Akon pagkabalalan."³⁵

Ang pag-angkon nga sa masusum ginapahayag nga ginbaylohan ni Kristo ang adlaw nga inugpahuway, ginulubad sang kaugalingon nga mga polong ni Kristo. Sa iya wali sa bukid Sia nagsiling: "Dili kamo maghulunahuna, nga Ako nagkari sa pagbungkag sang kasogon, kon sa mga manalagna; wala Ako nagkari sa pagbungkag, kondi sa pagtuman. Kay sa pagkamatud nagasiling Ako sa inyo, nga tubtub nga magataliwan ang langit kag ang duta indi mapataliwan sa kasogon bisan isa ka kudlit, bisan isa ka tumbok tubtub nga ang tanan matunian. Ngani bisan sin-o nga maglalis sang isa sini nga mga sogo nga labing diotay, kag magtudlo sing subung sina sa mga tawo, pagatawgon nga labing diotay sa ginharian sang mga langit; apang bisan sin-o ang magtuman kag magpanudlo, ini pagatawgon nga daku sa giuharian sang mga langit."³⁶

Sa ini ka kamatooran nga ginapamatud-an sang mga protestante, nga ang mga Kasulatan kag maghatag sing kagamhanan sa pagbaylo sang Sabado. Ini ginsaysay sing maathag sa balasahon nga pinagowa sang Talapuanan sang Tratatod Amerikanhon kag sang Unyon sang Eskuela Dominika Amerikanhon. Ang isa sini nga mga balasahon nagapamatud "sang hiimpit nga paghipus sang Bag-ong Katipan nahanungud sa tuhoj nga sogo sa adlaw nga inugpahuway [Domingo, ang nahauna nga adlaw sang semana] okon tuhoj nga tulumanon sa pagbantay sa iya."³⁶

Ang iban nagsiling: "Tubtub sa dag-on sang pagkamatay ni Kristo, wala sing pagbaylo nga nahimo sa adlaw;³⁷ kag "sa tanan nga ginapahayag sang mga sinulat sila [ang mga pinadala] wala . . . maghatag sing tuhoj nga sogo nga magapasikway sang ikapito nga adlaw nga Inugpahuway, bisan sa pagbantay sang nahauna nga adlaw sang semana."³⁸

Ang Romano Katoliko nagapamatud nga ang pagbaylo sang Sabado nahimo sang ila iglesia, kag nagsiling nga ang mga protestante bangud sa ila pagbantay sang Domingo, nagakilala man sang iya gahum.

Subung nga tanda sang kagamhanan sang Iglesia Katolika, ang magusuulad nga papanhon naggamit sang "amo nga kamatooran sa pagbaylo sang Sabado sa Domingo, nga ginapamatud-an sang mga Protestante . . . tungud kay bangud sa pagbantay sang Domingo, ila man ginakilala ang gahum sang iglesia sa pagtukud sing mga piesta, kag pagsogo sa ila sa idalun sang sala."³⁹ Niyan amo gali ang pagbaylo sang Sabado, kondi nga tanda, okon pat-in sang kagamhanan sang iglesia Romana—"pat-in sang sapat nga mapintas?"

Ang Iglesia Romana wala magpanghiwala sang iya ginangkon nga kagamhanan; kag kon ang kalibutan kag ang mga iglesia Protestante magbaton sang hinimo niya nga adlaw nga inugpahuway, kag ila nga ginasiway ang Sabado nga inugpahuway sa Biblia, sa pagkama-

tuud ila nga ginapamatulan ini nga pangaku. Magabaton aylan sila sang gahum sang mga pinalatonlaton sang mga pari sa sini nga pagbaylo; apang sa iya paghimo sini ila nga ginapanghiwala ang amo gid nga palaturan nga nagpahain sa ila gikan sa Roma—nga "ang Biblia, kag ang Biblia lamang, amo ang pagtuloohan sang mga Protestante." Ang pagpatuman sang Domingo sa bahin sang mga iglesia Protestante amo ang pagpatuman sang pagsimba sa papanhon—sa sapat nga mapintas. Yadtong tanan nga sa ila nahangan ang kagamhanan sang ikapat nga sogo, magpili sa pagbantay sang butig sa baylo sang matuud nga adlaw nga inugpahuway, nagahatag, sa amo nga buhat, sang pagtahud sa sadto nga gahum nga nag-sogo sa iya lamang. Apang ang amo gid nga buhat sa pagpatuman sang katungdanan sa pagtuloohan bangud sang gahum sang banwa, ang mga iglesia sa ila kaugalingon magahimo sing larawan nga sa sapat nga mapintas; bu-sa ang pagpatuman sang pagbantay sang Domingo mangin pagpatuman sa pagsimba sa sapat nga mapintas kag sang iya larawan.

Ang mga Kristohanon sadtong nagligad nga mga panagon nagbantay sang Domingo, nga nagahulunahuna nga sa ila pagbuhat sini, ila ginabantayan ang Sabado sang Biblia; kag may yara na karon nga mga matuud nga mga Kristohanon sa kada iglesia, lakip ang sumilimba sa Romano Katoliko, nga nagtulo sing bunayag nga ang Domingo amo ang adlaw nga inugpahuway nga gintukud sang langit. Ang Dios nagabaton sang kabunayag sang ila tuyog kag sang ila pagkatutum sa atubangan Niya. Apang kon ang pagbantay sang Domingo ipatuman bangud sa kasogon sang estado, kag ang kalibutan mahatagan sing kapawa nahanungud sang katungdanan sa matuud nga adlaw nga Inugpahuway, niyan ang bisan sin-o nga maglapas sang kasogon sang Dios.

ANG KASOGOAN SANG DIOS

Dili ka maghapot sing liwan nga mga dios sa otobongon ka.

Dili ka maghimo nga sa imo sing larawan nga tinigban, bisan ang nga butang nga kamagay sang dios sa ibabaw sang langit, kon sang dios sa idolan sang dula, kon sang yara sa tubig sa idolan sang dula. Dili ka magimba sa Ba, bisan magelag sa Hai kay Aka amo ang Ginoo nga imo Dios, Dios nga malimon, nga nagaduwang sang kalalunan sang mga anak tubub sa ikatlo kag sa ikapat nga kullwatan sang mga nagadulom sa Aken; kag nagakulay sa linibolito sa mga nagahigugma sa Aken, kag nagabantay sang Aken nga sogo.

Dili mo paggamitan ang ngalan sang Ginoo nga imo Dios sa waley kapulanan, kay dili pagkabigan sang Ginoo nga wala sing salo ang maggamit sang iya ngalan sa wala sing kapulanan.

Panamdama ang adlaw nga Sabado sa pagpakabataan sa iya. Sa amon ka adlaw magpangbuday ka, kag maghimo ka sang tanan nga imo buhaton. Apang sa ikapite nga adlaw amo ang Sabado sang Ginoo nga imo Dios; dili ka maghimo sing bisan ang nga buhaton, bisan bisan ang imo anak nga labaki, bisan ang imo anak nga babae, bisan ang imo sologoon nga lalaki, bisan ang imo sologoon nga babae, bisan ang imo kahaypan, bisan ang demoloon nga yara sa sadat sang imo nga gawang. Kay sa amon ka adlaw gintuga sang Ginoo ang langit kag ang dula, ang dagat kag ang tanan nga yara sa Ba, kag nagpahuway sa sa ikapite nga adlaw ngan, ginpatamayo sang Ginoo ang ikapite nga adlaw, kag ginpakabataan Niya in.

Tahan ang imo amay kag ang imo hay agud ang maglawig ikaw sa dula ang pagahatag sa imo sang Dios.

Dili ka magpatay.

Dili ka magpanglahi.

Dili ka magpangawat.

Dili ka magakali sing butig batok sa imo magikatawa.

Dili mo pagkabigan ang balay sang imo magikatawa, dili mo paghandumon ang iya asawa, bisan ang iya sologoon nga lalaki, bisan ang iya sologoon nga babae, bisan ang iya baka, bisan ang iya aso, bisan ang nga butang nga iya.

(Eksodo 20:3-17)

Gikan sa Balan nga Biblia, Dewey-Inglis nga Pagbadhad, ginbatala ni P. J. Keady and Sons, "Printers to the Holy See."

kag magtuman sang sogo nga wala sing labi ka taas nga kaganihan sang sa gahum sang Roma, sa amo nga buhat nagapasadungug sia sa pupanhon sing labi sa Dios. Nagahatag sia sing katahoran sa Roma, kag sa gahum nga nagapatuman sang nga sogo nga nahimo sang Roma. Nagasimba sia sa sapat nga mapintas sa iya larawan. Sang isikway sang tawo ang sogo nga ginsiling sang Dios nga tanda sang iya kagamhanan, kag pasidunggan sa baylo niya yadtong pinili sang Roma subung nga tanda sang iya pagkagamhanan, ila nga ginabaton ang tanda sang pagmatinumanon sa Roma—"ang pat-in sang sapat nga mapintas." Kag dili tubub nga ang sogo mapantag sa atubangan sang mga tawo, kag madala sila sa pagpili sa tunga sang sogo sang Dios kag sang sogo sang mga tawo, nga yadtong nagapaladayon sa paglapas magabaton sang "tanda sang sapat nga mapintas."

Ang labing makahaladluk kag makakulugmat nga balita nga ginambal sa mamalatyon nga tawo makita sa balita sang ikatlo ka manugtunda. Isa ka labing kalahadlukan nga sala yadtong nagapapanang sang kaakig sang Dios nga wala sing simbog nga kalooy. Ang tawo dili pagipabilin sa kadudulman nahanungud sining importante nga butang; ang pagpaandam batok sa sini nga sala, pagahatag sa kalibutan sa wala pa ang pagduaw sang sang Dios sa paghukom, agud nga ang tanan makahibalo kay ngaa pagasilotan sila, kag mahatagan sila sing kahigayonan sa pagikaw sa ila. Ang tagna nagasiling nga ang nahuna nga manugtunda magahimo sang iya pabantala sa "bug-os nga kabanwahanan, kag kabikahan, kag pamolong, kag katawohan." Ang pagpaandam sang ikatlo ka manugtunda, nga nagahimo sang bahin sang balita nga may tatlo ka bahin, dili man magakubus ang pagpalapng sa iya. Ginapalayag sia sa tagna nga ginabantala sa mataas nga tingug, sang isa ka manugtunda nga nagalupad sa katung-aman sang mga langit; kag magapukaw sia sang kabalaka sang kalibutan.

Sang paggawa sini nga kasaba, ang bug-os nga Kristohanon magabahan sa duha ka dalagku nga kabon—yadtong mga nagabantay sang mga sogo sang Dios kag may pagtoo sa kay Jesus, kag yadtong nga nagasilimba sa sapat nga mapintas kag sa iya larawan kag nagabaton sang iya tanda. Bisnang ang iglesia kag ang estado magtingub sang ila gahum sa pagpili sa "tanam, magamagay kag mga dalagku, nga manggwaranon kag nga imol, mga talimuwas kag mga ulipon," sa pagbaton sang "tanda sang sapat nga mapintas" apang ang mga tinawo sang Dios dili magabaton sini. Ang manalagna sa Patmos nakakita sa ila nga "nagdalaug sa sapat nga mapintas, kag sa iya larawan, kag sa isip sang iya ngalan, nagatindug sila sa dagat nga katya, nga may mga arpa sang Dios," kag nagambahan sila sang ambahan ni Moises nga ulipon sang Dios, kag sang amban sang Kordero.⁴¹

3. Mateo 5:18.

7. Bugas 14:12.

8. Roma 2:12-16.

9. Hebreohanon 11:41; Roma 14:23.

13. Salmo 90:1.

14. Isaias 40:25, 26; 45:18.

17. Eksodo 20:10, 11.

18. Eksodo 31:17.

21. Bugas 14:9, 10.

23. Bugas 13:11.

25. G. A. Townsend, *The New World Compared with the Old*, p. 462.

27. 2 Tesalonika 2:3, 4.

29. 2 Tesalonika 2:9-11.

31. Bugas 14:12.

33. Marko 2:28, sesin sa Griego.

35. Mateo 5:17, 19.

36. George Elliott, *The Abiding Sabbath*, p. 154.

37. A. E. Waffle, *The Lord's Day*.

39. H. Tuberville, *An Abridgement of the Christian Doctrine*, p. 58.

40. Bugas 13:14.

4. Salmo 89:37; 119:49; 111:7, 8.

10. Mompangali 13:13.

11. 1 Juan 5:3.

12. Hebreohanon 20:9.

15. Salmo 100:3; 95:6.

16. Bugas 4:11.

20. J. N. Andrews, *History of the Sabbath*, Washng edisyon, kap. 27.

22. Bugas 12:9.

24. Daniel 7:12.

(1869.)

26. Bugas 13:11-14.

28. 3 Timoteo 3:15.

30. Bugas 13:16, 17.

32. Daniel 7:25.

34. Isaias 58:11.

p. 186.

38. A. E. Waffle, *The Lord's Day*, pp. 187, 188.

41. Bugas 15:2, 3.